

KUKA KORVAA KEIKALLA SATTUNEEN TAPATURMAN?

Miika Tarhio

Lakisääteinen tapaturmavakuutus kattaa työtapaturmista johtuvia vahinkoja tietyssä laajuudessa. Laajempaa turvaa voidaan saada vapaaehtoisilla lisävakuutuksilla.

Työnantajan velvollisuus on ottaa työntekijöilleen tapaturmavakuutus lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavasta vahinkovakuutusyhtiöstä. Kaikki työntekijät kuuluvat siis lakisääteisen tapaturmavakuutuksen antaman turvan piiriin.

Tapaturmavakuutuksesta korvataan muun muassa ansionmenetykset (päiväraha ja tapaturmaeläke), sairaanhoitokustannukset (lääkärintipalkkiot, lääkkeet), lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus ja pysyvä haitta (haittaraha).

Pakollinen tapaturmavakuutus kattaa työsuhteisen työn

Pakollisen tapaturmavakuutuksen piirissä ovat ne, jotka tekevät sopimuksen perusteella toiselle työtä tämän johdon ja valvonnan alaisina ja saavat työstään vastiketta. Vastikkeena pidetään jokaista etua, jolla on taloudellista arvoa, ei kuitenkaan yleensä pelkkien työstä aiheutuneiden kustannusten korvaamista. Jos työstä ei makseta ennakonpidätyksen alaista palkkaa tai muuta vastiketta, ei työtä ole myöskään vakuutettu.

Työsuhde on pakollisen vakuutuksen perusedellytys. Yleensä freelancemuusikot, kuten keikkamuusikot ja studiomuusikot, tekevätkin työtään työsuhteessa. Yrittäjä-sopimukset ovat selkeästi pakollisen vakuutuksen ulkopuolella.

Levytys- tai artistisopimukset eivät ole yleensä työsopimuksia, eivätkä artistisopimuksen tehneet bändin jäsenet ole myöskään levy-yhtiön ottaman tapaturmavakuutuksen piirissä studiotyön aikana. Ellei bändillä ole vapaaehtoisista vakuutusta, jäävät sessioissa tai matkoilla sinne sattuneet tapaturmat omalle riskille. Ellei ole vapaaehtoisista tapaturmavakuutusta, kulut menevät siis omasta pussista.

Tapaturma työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa

Työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on aiheuttanut työntekijälle vamman tai sairauden työssä, työstä johtuvissa

olosuhteissa, työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella, matkalla asunnosta työpaikalle tai päinvastoin.

Tapaturmavakuutus tulee voimaan, kun sopimuksen mukainen työnteko alkaa. Ennen varsinaiseen työhön ryhtymistä sattuneet tapaturmat eivät siis ole vakuutuksen piirissä. Ensimmäinen työmatka työpaikalle on kuitenkin aina vakuutettu, vaikka varsinainen työ ei ole vielä alkanut. Työnteon alkamisen jälkeen työmatkat on vakuutettu pääsäännön mukaan. Kiertueilla esiintymispaikkojen väliset siirtymiset ovat myös työmatkoja ainakin silloin, kun matkustetaan lyhintä tietä ja ilman aiheutonta viivytystä. Harhapoluilla ja esiintymisten välillä paikallaan vietettyjen vapaapäivien aikana sattuneet tapaturmat ovat vapaa-ajan tapaturmia.

Eräät esitykseen liittyvät valmistelutoimet voivat tulla vakuutetuiksi. Yleensä esiintyjältä edellytetään, että ohjelmisto ja kalusto ovat kunnossa. Vaikka näistä asioista ei yleensä sovita erikseen mitään, on lähdettävä siitä, että bändi lastatessaan soittotarvikkeita keikka-autoon on työstä johtuvissa olosuhteissa pakollisen tapaturmavakuutuksen piirissä.

Keikkamuusikon työpaikka ei ole pelkästään esiintymislava, vaan esiintymispaikka kaikkine siihen mahdollisesti kuuluvine toimintoinen ja rakennuksineen. Esimerkiksi tanssilavan alueella sattuneet tapaturmat ovat tapahtuneet työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa työpaikkaan kuuluvalla alueella. Kun työnteko on alkanut, on sen katsottava jatkuneen keskeytyksettä, vaikka esimerkiksi soundcheckin ja esiintymisen väliin jäisi vapaata. Siirtyminen esiintymispaikalta hotelliin on vakuutettu ”kotimatkana”, ja vapaa-aika alkaa ja jatkuu hotellissa seuraavaan työmatkaan asti.

Viikon keikan hotellissa tai laivassa tekevä muusikko on taas periaatteessa kaiken aikaa työpaikallaan, jolloin työpaikan ja työajan rajoja joudutaan katsomaan tarkemmin. Työaikaan kuuluvat luonnollisesti esiintymiset, harjoitukset ja tauot. Vapaa-aikaa on selvästi hotellin ulkopuolella vietetty aika ja esimerkiksi hotellin baarissa esiintymisen jälkeen vietetty aika. Hotellihuonetta ei kuitenkaan voi rinnastaa kotiin, koska se on vakuutusmielessä työpaikalla. Hotellihuoneessa sattuneet tapaturmat voivat – olosuhteista riippuen – tulla vakuutuksen piiriin. Yöt ja aamut omassa huoneessa katsottaneen kuitenkin vapaa-ajaksi. Kovin tarkkoja yleisiä rajoja ei ole mahdollista vetää.

Eräillä freelancealoilla on työehtosopimusmääräyksiä työajoista. Esimerkiksi teatterikeikoilla työaika alkaa siitä ajankohdasta, joka muusikolle on ilmoitettu esitystä tai harjoitusta edeltävää äänitarkistusta tai muuta niitä vastaavaa valmistelutyötä varten. Työaika päättyy esityksen tai harjoituksen päättyessä, ellei työnantaja edellytä muusikon läsnäoloa työpaikalla pidempään harjoituksen tai esityksen päättymisen jälkeen. Samaa työaikalain mukaista työajan laskennan pääperiaatetta voidaan soveltaa muissakin tapauksissa.

Pääsääntö on, että jos työnantaja ei ole orkesterin harjoituksia edellyttänyt tai tosiasiaassa niitä vaatinut ja valvonut, ei orkesterin omasta aloitteesta järjestettyjen harjoitusten aikana sattuneita tapaturmia voida pitää työtapaturmana tai työstä johtuvissa olosuhteissa sattuneena tapaturmana. Sama koskee yksittäisen muusikon henkilökohtaisia harjoituksia kotona tai muualla, ellei niistä ole erikseen sovittu.

Lyhyet keikat ulkomailla

Tapaturmavakuutuslain mukaan suomalaisen työnantajan tilapäisesti ulkomaille lähettämä työntekijä kuuluu pääsääntöisesti Suomen lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen myös ulkomailla työskennellessään. EU:n sosiaaliturvaa koskevien pääsäännösten mukaan vakuutukset otetaan työskentelymaassa, mutta jos esimerkiksi taiteilija työskentelee tilapäisesti useissa eri maissa, hänen eläkkeensä ja vakuutuksensa otetaan ja maksetaan asuinmaassa.

Byrokratia on melkoinen, joten jos haluat varmistaa eläke- ja tapaturmavakuutusturvasi, ota ennen lähtöä ulkomaisen työnantajan palvelukseen yhteyttä Eläketurvakeskukseen ja Tapaturmavakuutuslaitosten liittoon. Ulkomaankeikoille lähtiessä on yleensäkin syytä selvittää, syntyykö ulkomaisen sopimuskumppanin kanssa työsuhde vai yrittäjyyteen verrattava sopimus. Tämä tuo oman ulottuvuutensa vakuutuksiin. ■